

เดินหน้าแก้ไขปัญหาสหกรณ์ประเทศไทยอย่างเป็นรูปธรรม

นายจิรณัฏฐ์ ชาญเชิงพานิช

วิทยากรชำนาญการ

กลุ่มงานบริการวิชาการ 2 สำนักวิชาการ

การสหกรณ์ในประเทศไทยกำเนิดขึ้นครั้งแรกใน พ.ศ. 2459 ที่จังหวัดพิษณุโลก นับระยะเวลาถึงปัจจุบันเกือบ 100 ปี ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา สหกรณ์ได้เข้ามามีบทบาทต่อการพัฒนาความเป็นอยู่ของสมาชิก ซึ่งเป็นประชาชนในทุกสาขาอาชีพ ทั้งการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และชุมชน อย่างเป็นรูปธรรม อาทิ การเป็นโรงเรียนประชาธิปไตย เป็นแหล่งเรียนรู้การบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมของประชาชน การรับผิดชอบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความสำเร็จเชิงธุรกิจของสหกรณ์ จากการดำเนินการรวบรวมผลผลิต การแปรรูปผลิตภัณฑ์ การจัดหาสินค้ามาจำหน่าย การตลาดชุมชน การตลาดระหว่างประเทศ การดำเนินธุรกิจเครดิต ธุรกิจบริการต่าง ๆ และระบบสหกรณ์เป็นเครื่องมือหนึ่งในการขับเคลื่อนประเทศตามนโยบายของรัฐบาลชุดปัจจุบัน โดยมีพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี ทั้งนี้ การที่ระบบสหกรณ์จะเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ระบบสหกรณ์จะต้องมีความเข้มแข็ง ยืนหยัดต่อสู้ในภาคธุรกิจได้ และเป็นที่พึ่งของสมาชิกให้ได้เสียก่อน โดยปัจจุบันระบบสหกรณ์ยังมีปัญหาที่สะสมมาอย่างยาวนาน ซึ่งยังรอการแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรมจากทุกภาคส่วน

ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดความหมายของคำว่า “สหกรณ์ หมายถึง คณะบุคคลซึ่งร่วมกันดำเนินกิจการเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมโดยช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์” ทั้งนี้ได้มีการกำหนดประเภทของสหกรณ์ที่รับจดทะเบียนไว้ทั้งหมด 7 ประเภท ประกอบด้วย 1) สหกรณ์การเกษตร 2) สหกรณ์ประมง 3) สหกรณ์นิคม 4) สหกรณ์ออมทรัพย์ 5) สหกรณ์ร้านค้า 6) สหกรณ์บริการ และ 7) สหกรณ์เครดิตยูเนียน โดยวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสหกรณ์ขึ้นมาในส่วนใหญ่เพื่อเป็นการแก้ปัญหาในด้านการทำมาหากินของสมาชิกที่เหมือน หรือคล้ายคลึงกัน หรือมีความต้องการบริการที่เหมือนกัน และเป็นปัญหาที่สมาชิกแต่ละคนไม่สามารถแก้ปัญหาได้เพียงตามลำพัง หรือตั้งขึ้นมาเพื่อดำเนินการให้สมาชิกได้รับประโยชน์ในการประกอบอาชีพของตนมากกว่าที่แต่ละคนเคยได้จากการดำเนินกิจการเพียงตามลำพัง (กรมส่งเสริมสหกรณ์, ม.ป.ป.)

ใน พ.ศ. 2558 ประเทศไทยมีจำนวนสหกรณ์ทั้งสิ้น 8,035 แห่ง อยู่ระหว่างการดำเนินการชำระบัญชีเพื่อเลิกสหกรณ์ จำนวน 992 แห่ง คงเหลือสหกรณ์ที่อยู่ในระบบจำนวน 7,043 แห่ง ที่จะสามารถดำเนินการให้เป็นไปตามอุดมการณ์ของสหกรณ์คือเป็นความร่วมมือกันช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อแก้ไขปัญหาในการประกอบอาชีพ และยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น ทั้งนี้เมื่อจำแนกตามประเภทสหกรณ์คงเหลือ 1) สหกรณ์การเกษตร จำนวน 3,650 แห่ง 2) สหกรณ์ประมง จำนวน 82 แห่ง 3) สหกรณ์นิคม จำนวน 90 แห่ง 4) สหกรณ์ออมทรัพย์ จำนวน 1,403 แห่ง 5) สหกรณ์ร้านค้า จำนวน 164 แห่ง 6) สหกรณ์บริการ จำนวน 1,127 แห่ง และ 7) สหกรณ์เครดิตยูเนียน จำนวน 527 แห่ง (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2558)

ตารางที่ 1 จำนวนสหกรณ์ทั้งหมดในประเทศไทย (รวมสหกรณ์และชุมนุมสหกรณ์)

ประเภทสหกรณ์	สถานะสหกรณ์											
	ยังไม่เริ่มดำเนินการ			ดำเนินการ			เลิกสหกรณ์ (อยู่ระหว่างชำระบัญชี)			รวม		
	สหกรณ์	ชุมนุมสหกรณ์	รวม	สหกรณ์	ชุมนุมสหกรณ์	รวม	สหกรณ์	ชุมนุมสหกรณ์	รวม	สหกรณ์	ชุมนุมสหกรณ์	รวม
สหกรณ์การเกษตร	55	5	60	3,595	93	3,688	665	15	680	4,315	113	4,428
สหกรณ์ประมง	5		6	76	1	77	23	1	24	105	2	107
สหกรณ์นิคม		1	1	90		90	5		5	95	1	96
สหกรณ์ออมทรัพย์	25		25	1,378	9	1,387	73		73	1,476	9	1,485
สหกรณ์ร้านค้า	3		3	161	3	164	79		79	243	3	246
สหกรณ์บริการ	64	1	65	1,063	5	1,068	139		139	1,266	6	1,272
สหกรณ์เครดิตยูเนียน	7		7	520	4	524	8		8	535	4	539
รวม	160	7	167	6,883	115	6,998	992	16	1,008	8,035	138	8,173

ที่มา : กรมส่งเสริมสหกรณ์ ข้อมูล ณ วันที่ 23 เมษายน 2558

ตารางที่ 2 สัดส่วนการรับจดทะเบียนสหกรณ์ต่อการเลิกสหกรณ์ พ.ศ. 2548 - 2557

พ.ศ.	จดทะเบียนจัดตั้งสหกรณ์	เลิกสหกรณ์	สัดส่วนจดทะเบียนต่อเลิกสหกรณ์
2548	354	206	1 : 0.58
2549	335	195	1 : 0.58
2550	221	215	1 : 0.97
2551	191	148	1 : 0.77
2552	162	125	1 : 0.77
2553	236	218	1 : 0.92
2554	188	127	1 : 0.68
2555	247	130	1 : 0.53
2556	219	136	1 : 0.62
2557	113	174	1 : 1.54

ที่มา : กรมส่งเสริมสหกรณ์ ข้อมูล ณ วันที่ 23 เมษายน 2558

จากข้อมูลของกรมส่งเสริมสหกรณ์ พบว่า การจดทะเบียนจัดตั้งสหกรณ์และการเลิกสหกรณ์ในประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2548-2557 มีสัดส่วนการจดทะเบียนต่อการเลิกสหกรณ์มีจำนวนที่ค่อนข้างสูง ซึ่งหมายถึงการคงเหลือจำนวนสหกรณ์นั่นเอง มีเพียง พ.ศ. 2548 พ.ศ. 2549 และ พ.ศ. 2555 ที่การเลิกสหกรณ์เป็นครึ่งหนึ่งของจำนวนที่จัดตั้ง สำหรับปีอื่น ๆ พบว่าอัตราการเลิกสหกรณ์ในประเทศไทยคงอยู่ในอัตราที่สูงและมีแนวโน้มที่สูงขึ้น โดยเฉพาะใน พ.ศ. 2557 มีสัดส่วนการจดทะเบียนต่อการเลิกกิจการสหกรณ์คิดเป็น 1 : 1.54 หมายความว่า มีสหกรณ์เกิดขึ้นใหม่เพียงหนึ่งแห่งแต่มีสหกรณ์ที่เลิกกิจการถึง 1.54 แห่ง ดังนั้นเพื่อให้ทราบถึงสาเหตุที่แท้จริงในการเลิกกิจการสหกรณ์ในประเทศไทย จึงต้องมีการศึกษาข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ถึงข้อเท็จจริง และปัญหาของสหกรณ์ในประเทศไทยถึงสาเหตุที่ทำให้สหกรณ์ไม่สามารถดำเนินกิจการอยู่ต่อไปได้

จากการศึกษาพบว่า การดำเนินกิจการสหกรณ์ มีปัญหาในหลายด้าน ซึ่งสามารถแยกประเด็นปัญหาได้ดังนี้

1. ปัญหาด้านบุคลากรของสหกรณ์

1.1 สมาชิก

เป็นปัญหาที่สำคัญในการดำเนินกิจการของสหกรณ์ของประเทศไทย เพราะองค์กรทุกองค์กรจะสามารถขับเคลื่อนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็ต่อเมื่อองค์กรนั้นมีทรัพยากรมนุษย์ที่ดีมีคุณภาพ ซึ่งสมาชิกถือเป็นทรัพยากรหนึ่งขององค์กรที่มีความสำคัญ แต่ไม่ใช่ในฐานะผู้ให้บริการ หรือดำเนินงานโดยตรง แต่เป็นผู้ใช้บริการและเป็นเจ้าของสหกรณ์นั่นเอง ในปัจจุบันสมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่ ไม่ได้คำนึงถึงการเป็นเจ้าของสหกรณ์ตามอุดมการณ์ของสหกรณ์ที่ว่า เป็นความร่วมมือกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อแก้ไขปัญหาในการประกอบอาชีพ และยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น แต่กลับมองเพียงแค่ต้องการผลประโยชน์ที่จะได้รับ เช่น สหกรณ์ร้านค้า ส่วนใหญ่จะสนใจเพียงว่าสินค้ามีราคาถูกกว่าท้องตลาดเท่านั้น เป็นต้น นอกจากนี้ สมาชิกบางรายยังขาดวินัยและความรับผิดชอบต่อสหกรณ์ ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบและวัตถุประสงค์ที่สหกรณ์กำหนด เช่น สหกรณ์การเกษตร สมาชิกบางรายกู้เงินไปโดยไม่ได้นำไปเพื่อการประกอบอาชีพ แต่กลับใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ ทำให้เกิดการผิดนัดชำระหนี้ส่งผลเสียต่อสหกรณ์ อาจเกิดสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (Non-Performing Loan : NPL) เป็นต้น

ปัญหาอีกอย่างที่สมาชิกส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความสำคัญ คือ สิทธิในการเลือกกรรมการบริหารสหกรณ์และผู้ตรวจสอบกิจการ เพื่อตรวจสอบการดำเนินงานของสหกรณ์ ซึ่งสมาชิกทุกคนมีสิทธิเสมอภาคกัน โดยมีสิทธิเข้าร่วมประชุมใหญ่เพื่อเสนอความคิดเห็น หรือออกเสียงเพื่อลงคะแนน โดยสมาชิก 1 ราย มีทุนเท่าใดก็ได้ มีสิทธิในการออกเสียงเท่ากัน คือ 1 สิทธิ ซึ่งการที่สมาชิกส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการเลือกกรรมการบริหารสหกรณ์และผู้ตรวจสอบกิจการ อาจเป็นจุดเริ่มต้นของปัญหาการทุจริต และการดำเนินงานอย่างไม่มีประสิทธิภาพในการบริหารสหกรณ์นั้น ๆ ได้ เพราะหากสมาชิกไม่พิจารณาบุคคลที่มีความซื่อสัตย์ มีความเป็นมืออาชีพ และมีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์ในการบริหารสหกรณ์แล้ว อาจเป็นช่องทางให้กลุ่มบุคคลที่ต้องการหาผลประโยชน์รวมตัวกันเข้ามาทุจริตต่อสหกรณ์ หรืออาจจะบริหารสหกรณ์ไม่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า สมาชิกเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญต่อการดำเนินกิจการ แต่ปัจจุบันยังคงขาดความรู้ ความเข้าใจ ขาดการมีส่วนร่วมของกิจการสหกรณ์ และขาดความมีวินัยของสมาชิกในการเป็นเจ้าของสหกรณ์ จึงทำให้เกิดปัญหาที่ส่งสมมานานรอการแก้ไขอย่างจริงจัง จากทั้งสหกรณ์เองและหน่วยงานของรัฐ

1.2 คณะกรรมการดำเนินการ

คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์มาจากการได้รับเลือกตั้งจากสมาชิก เพื่อให้ทำหน้าที่บริหารงานสหกรณ์แทนสมาชิกทั้งหมด โดยพัฒนาสหกรณ์ให้มีความเจริญรุ่งเรืองและก้าวหน้านั้นคงสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาแก่สมาชิก ถือว่าเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของสหกรณ์ ซึ่งปัญหาส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้น จะเป็นเรื่องของการบริหารงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ ขาดความรู้ความเข้าใจ

เกี่ยวกับสหกรณ์ บทบาทภารกิจ และไม่มีความเป็นมืออาชีพ เนื่องจากในการก่อตั้งกลุ่มสหกรณ์ในท้องถิ่น ส่วนใหญ่จะเป็นการรวมตัวกันเพื่อจัดตั้งโดยหวังผลการช่วยเหลือจากภาครัฐ การแต่งตั้งคณะกรรมการ ดำเนินการก็จะเป็นการเลือกจากคนภายในกลุ่มที่จัดตั้ง โดยอาจจะไม่มีความรู้ และประสบการณ์ด้านการบริหาร สหกรณ์ที่ดีพอ และปัญหาที่สำคัญที่สุดของคณะกรรมการดำเนินการ คือ ปัญหาการทุจริต แสวงหาผลประโยชน์ จากตำแหน่งหน้าที่ ขาดธรรมาภิบาลในการบริหารงาน มุ่งผลประโยชน์แก่ตนเองและพวกพ้อง โดยไม่คำนึง ถึงองค์กร ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ ทั้งนี้ไม่ว่าการทุจริตมากน้อยเพียงใดและ ดำเนินการในลักษณะใดก็ตามย่อมส่งผลกระทบต่อสหกรณ์ทั้งสิ้น

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า คณะกรรมการดำเนินการมีความสำคัญต่อการดำเนินกิจการสหกรณ์ แต่ปัจจุบันปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่จะเป็นเรื่อง การบริหารงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ ขาดความรู้ความเข้าใจ ที่แท้จริง และปัญหาการทุจริตต่อหน้าที่ ส่งผลให้สหกรณ์ไม่สามารถดำเนินกิจการให้มีประสิทธิภาพได้

1.3 เจ้าหน้าที่สหกรณ์

เจ้าหน้าที่สหกรณ์ เป็นบุคลากรที่สำคัญในการดำเนินงานของสหกรณ์ เนื่องจาก เป็นผู้ปฏิบัติงานในสหกรณ์ ประกอบด้วย ผู้จัดการ ผู้ช่วยผู้จัดการ หัวหน้าฝ่ายทั่วไป เจ้าหน้าที่ธุรการ เจ้าหน้าที่การเงิน เจ้าหน้าที่บัญชี เจ้าหน้าที่สินเชื่อ โดยทั้งหมดเป็นผู้ที่ให้บริการแก่สมาชิก และดำเนินกิจกรรม ของสหกรณ์เพื่อขับเคลื่อนองค์กรให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นกับเจ้าหน้าที่ สหกรณ์ส่วนใหญ่จะเป็นการดำเนินงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ เจ้าหน้าที่มีศักยภาพไม่เพียงพอ ขาดความรู้ ความเข้าใจในกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์อย่างถ่องแท้ ส่งผลให้ในบางกรณีอาจตกเป็นเครื่องมือ ของการทุจริต

2. ปัญหาด้านการจัดการภาครัฐ

ปัญหาโครงสร้างและระบบสหกรณ์ ซึ่งสหกรณ์ของไทยอยู่ภายใต้ระบบราชการ มีกฎระเบียบ เป็นกรอบในการดำเนินงาน มีหน่วยงานราชการกำกับดูแล และคอยตรวจสอบการดำเนินกิจการของ สหกรณ์ซึ่งดูเหมือนจะมีการควบคุมตรวจสอบอย่างเคร่งครัด แต่ในความเป็นจริงการดำเนินการยังมี ข้อบกพร่องด้านบุคลากรในการตรวจสอบ เนื่องจากอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐค่อนข้างกว้าง ไม่สามารถควบคุมได้อย่างทั่วถึงทุกสหกรณ์ และยังมี การปรับโครงสร้างส่วนราชการในระดับภูมิภาคจาก สหกรณ์อำเภอเป็นหน่วยส่งเสริมแบบเคลื่อนที่ (Mobile Unit) ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่และ สหกรณ์ลดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดที่มีขนาดใหญ่ ความสัมพันธ์ที่จะสามารถเข้าถึงสหกรณ์ก็ยิ่งน้อยลงไปด้วย ส่งผลถึงการกำกับดูแลที่ยังห่างออกไป และการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐที่อาศัยรัฐเป็นองค์กรหลัก ดำเนินการตามนโยบายและแผนงานซึ่งอาจจะไม่ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปในโลกปัจจุบัน อาจส่งผลให้ สหกรณ์ที่ไม่มีศักยภาพที่เพียงพอมีโอกาสล้มเหลวในการดำเนินกิจการได้ นอกจากนี้ ด้านบุคลากรของ ภาครัฐยังขาดการประเมินและติดตามผลที่ชัดเจน โดยจะมีการประเมินเพียงแค่ภาพรวมเท่านั้น ซึ่งไม่สามารถ แก้ปัญหาและหาแนวทางป้องกันได้ทันทั่วทั้งที่ (ศูนย์นวัตกรรมเพื่อสังคมและการมีส่วนร่วม, 2553)

3. ปัญหาด้านการดำเนินธุรกิจ

ปัญหาด้านการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาด้านเงินทุนไม่เพียงพอต่อความต้องการของสมาชิก การขาดแหล่งเงินทุน แม้ว่าจะมีธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) แล้วก็ตาม แต่ ธ.ก.ส. ก็ให้บริการเฉพาะสหกรณ์การเกษตรเท่านั้น สำหรับสหกรณ์รูปแบบอื่น ๆ ไม่ได้มีสถาบันการเงิน โดยเฉพาะ ต้องอาศัยธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินอื่น ๆ ซึ่งดอกเบี้ยค่อนข้างสูงและไม่คล่องตัวเท่าที่ควร ส่งผลให้มีต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น นอกจากนี้ ยังมีปัญหาการตลาด เช่น ราคาผลผลิตตกต่ำไม่แน่นอน และการขาดประสิทธิภาพในการจัดการเพื่อการแข่งขันกับภาคธุรกิจอื่น ซึ่งสหกรณ์ต้องแข่งขันกับพ่อค้าคนกลางหรือนายทุน หรือธุรกิจประเภทอื่น ซึ่งคู่แข่งมีความสามารถและซื้อได้เปรียบทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นเงินทุนที่เหนือกว่า ทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และเชี่ยวชาญในทางการค้าและธุรกิจมากกว่า ซึ่งที่กล่าวมาทั้งหมด เป็นปัญหาด้านการดำเนินการทางธุรกิจทั้งสิ้น ซึ่งสหกรณ์จำเป็นต้องพัฒนาให้สามารถแข่งขันและอยู่ในภาคธุรกิจต่อไปให้ได้

แนวทางในการแก้ไขปัญหาสหกรณ์

1. การแก้ไขปัญหาด้านบุคลากรของสหกรณ์

ปัญหาด้านบุคลากร ไม่ว่าจะเป็นด้านสมาชิกสหกรณ์ คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ และเจ้าหน้าที่สหกรณ์ ปัญหาที่สำคัญ คือ การขาดความรู้ ความเข้าใจในบริบทของสหกรณ์ ขาดการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการสหกรณ์ในฐานะความเป็นเจ้าของสหกรณ์ การขาดวินัยของสมาชิก และการขาดธรรมาภิบาลของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ และเจ้าหน้าที่สหกรณ์ในการดำเนินกิจการสหกรณ์ โดยปัญหาทั้งหมดสามารถแก้ไขได้หากบุคลากรของสหกรณ์มีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง มีธรรมาภิบาล ซึ่งการแก้ไขสามารถดำเนินการโดยจัดฝึกอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรของสหกรณ์อย่างสม่ำเสมอให้ความตระหนักรู้อยู่ตลอดเวลาในหน้าที่ความรับผิดชอบร่วมกัน หลักในการตรวจสอบ และธรรมาภิบาลในการดำเนินกิจการของสหกรณ์ซึ่งหากบุคลากรของสหกรณ์มีความรู้และนำความรู้ที่สั่งสมมาร่วมกันดำเนินกิจการ จะทำให้ช่วยลดปัญหาในทุก ๆ ด้านของสหกรณ์ได้ และอาจทำให้กิจการสหกรณ์สามารถดำเนินกิจการได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย

2. การแก้ไขปัญหาด้านการจัดการภาครัฐ

รองศาสตราจารย์ จุฑาทิพย์ ภัทรวาท ได้ให้ความเห็นในรายการชี้ชัดจัดเต็ม ปฏิรูปประเทศไทย เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2558 ว่า การแก้ปัญหาโครงสร้างและระบบสหกรณ์จะดำเนินการได้จะต้องมีการปรับโครงสร้างทั้งระบบซึ่งจะต้องมีการปฏิรูปกฎหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นอิสระ ทำหน้าที่เป็นองค์กรธุรกิจของสมาชิกสหกรณ์ คำนึงถึงหลักการ และเจตนารมณ์ของสหกรณ์ และควรบูรณาการหน่วยงานภาครัฐให้เป็นหนึ่งเดียวโดยคำนึงถึงสมาชิกสหกรณ์เป็นหลัก โดยยกระดับการพัฒนาสหกรณ์ให้สามารถแข่งขันกับผู้ค้า คู่แข่ง สร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สมาชิกและชุมชนได้

ทั้งนี้ ในการปฏิรูปสหกรณ์ของประเทศไทย ได้มีการเสนอแนวทางจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการสหกรณ์เป็นองค์กรอิสระเพื่อเป็นหน่วยงานกลางในการพัฒนาและกำกับกิจการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนียน และสนับสนุนให้สหกรณ์ออมทรัพย์ที่มีความเข้มแข็งร่วมกันจัดตั้งเป็น “ธนาคารสหกรณ์” เพื่อเพิ่มความหลากหลายของการบริการทางการเงินและสร้างความมั่นคงให้แก่สหกรณ์ที่เข้าร่วมก่อตั้ง เช่นเดียวกับ Rabobank ของราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ และ DZ Bank ของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน เป็นต้น (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2558)

นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานราชการซึ่งมีหน้าที่ส่งเสริม ควบคุม ตรวจสอบ และกำกับดูแลสหกรณ์จะต้องมีความรู้ ความสามารถ และเข้าใจถึงระบบสหกรณ์ที่แท้จริง สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ในการดำเนินการของกิจการสหกรณ์ได้อย่างรอบด้าน ควบคุม ตรวจสอบให้ทั่วถึงและเข้าถึงซึ่งข้อมูลจากสมาชิกได้ มีการประเมินและติดตามผลเป็นระยะ และนำมาปรับปรุง แก้ปัญหา ค้นหาแนวทางป้องกันในการดำเนินกิจการของสหกรณ์ต่อไป เพื่อให้สหกรณ์สามารถดำเนินกิจการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. การแก้ไขปัญหาด้านการดำเนินธุรกิจ

ปัญหาด้านการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ ซึ่งส่วนใหญ่จะประสบปัญหาด้านแหล่งเงินทุนและการแข่งขันในตลาด โดยเป็นปัญหาที่สหกรณ์ส่วนใหญ่ไม่สามารถแก้ไขได้เพียงลำพัง ต้องอาศัยกลไกของภาครัฐช่วยเหลือสนับสนุน เช่น การจัดหาแหล่งเงินทุนที่มีต้นทุนต่ำ การจัดหาตลาดในการกระจายสินค้า หรือการเปิดตลาดต่างประเทศให้กับกลุ่มสหกรณ์ต่าง ๆ แต่นอกจากการช่วยเหลือภาครัฐแล้ว สหกรณ์ก็ต้องช่วยเหลือตนเองในด้านการลดต้นทุนให้มีต้นทุนต่ำที่สุด เพื่อเป็นการเพิ่มกำไรส่วนต่างให้มากขึ้น รู้จักการรวมกลุ่มสหกรณ์เพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง และการสร้างพันธมิตรในด้านต้นทุนและการค้าเพื่อสนับสนุนการดำเนินการของสหกรณ์เอง หากสหกรณ์สามารถดำเนินการได้ตามที่กล่าวข้างต้นโดยมีภาครัฐให้การสนับสนุนด้วยแล้ว การแข่งขันในด้านธุรกิจของสหกรณ์ต่าง ๆ ก็สามารถแข่งขันในตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพเช่นกัน

ผู้เขียนมีความเห็นว่า ระบบสหกรณ์เป็นระบบที่ดี สามารถพัฒนาความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นให้แก่ประชาชนในทุกสาขาอาชีพ ซึ่งรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ แต่การดำเนินการของสหกรณ์ในประเทศไทยปัจจุบันยังคงมีปัญหาที่กำบังรอกการแก้ไขจากทุกภาคส่วน เพื่อให้ระบบสหกรณ์มีความเข้มแข็งสามารถแข่งขันในตลาดการค้าได้ ซึ่งการที่จะแก้ปัญหานั้นที่สะสมมาอย่างยาวนานได้ จำเป็นต้องมีการแก้ปัญหาระบบ ไม่ใช่แก้ปัญหเฉพาะกรณีที่เกิดขึ้นเท่านั้น ซึ่งสิ่งสำคัญที่จะต้องเร่งดำเนินการ ประการแรก คือ การสร้างความรู้ ความเข้าใจให้แก่สมาชิก โดยหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ กรมส่งเสริมสหกรณ์ จะต้องเร่งดำเนินการสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสหกรณ์และหน้าที่ให้แก่สมาชิก คณะกรรมการดำเนินการ และเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ ให้มีความรู้ ตระหนักถึงธรรมาภิบาล และสามารถตรวจสอบกันเองเพื่อป้องกันการทุจริตในการดำเนินการได้ ประการที่สอง คือ การส่งเสริมให้สหกรณ์มีการลดต้นทุน มีการรวมกลุ่มสหกรณ์เพื่อเพิ่มอำนาจในการต่อรอง และการสร้างพันธมิตรในด้านต้นทุนและการค้า เพื่อให้สามารถแข่งขันในภาคธุรกิจได้ด้วยตัวเอง ประการที่สาม คือ การตรวจสอบ และกำกับดูแล โดยกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ จะต้องดำเนินการเชิงรุกในการตรวจสอบควบคุมกิจการสหกรณ์อย่างใกล้ชิด เมื่อมีข้อสังเกตหรือเกิดปัญหา ควรรีบดำเนินการตรวจสอบ

ป้องกัน และแก้ไขปัญหาค่าให้ทันท่วงที่ไม่ต้องรอให้เกิดความเสียหาย เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบกับสหกรณ์ในภาพรวม
ประการที่สี่ คือ การสนับสนุนด้านแหล่งเงินทุนจากทางภาครัฐในการหาแหล่งเงินทุนที่มีต้นทุนต่ำ และการพัฒนา
ธนาคารสหกรณ์ให้เกิดเป็นรูปธรรมเพื่อเป็นที่พึ่งของสหกรณ์ทุกประเภทต่อไป และประการสุดท้าย คือ
การปฏิรูปกฎหมาย ซึ่งมีความสำคัญมาก หากมีหน่วยงานภาครัฐที่เป็นอิสระสามารถกำกับดูแล และพัฒนา
สหกรณ์ได้อย่างเป็นอิสระจะส่งผลดีต่อสมาชิกและสหกรณ์ ทำให้สหกรณ์ของประเทศไทยสามารถยืนหยัด
อยู่ในภาคธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล นำพาประเทศให้มีความเจริญยิ่งขึ้นไป

บรรณานุกรม

“กฎกระทรวง กำหนดประเภทของสหกรณ์ที่จะรับจดทะเบียน พ.ศ. 2548” (4 สิงหาคม 2548).

ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 122 ตอนที่ 63 ก, น. 1.

กรมส่งเสริมสหกรณ์. (ม.ป.ป.). **ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสหกรณ์**. สืบค้น 23 เมษายน 2558 จาก <http://webhost.cpd.go.th/rlo/knowledge.html>

_____. (2558). **สารสนเทศสหกรณ์ปี 2558**. สืบค้น 23 เมษายน 2558 จาก <http://www.cpd.go.th/cpd/cpdinter/download58/statcoop58/1c1.pdf>

กรมส่งเสริมสหกรณ์ ศูนย์เรียนรู้. (8 พฤษภาคม 2558). สืบค้น 12 พฤษภาคม 2558 จาก <http://www.naewna.com/local/157149>

“พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542” (23 เมษายน 2542). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 116 ตอนที่ 30 ก, น. 2. วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่. (ม.ป.ป.). **ปัญหาอุปสรรคของสหกรณ์ในประเทศไทย**. สืบค้น 27 เมษายน 2558 จาก <http://ab.cmcat.ac.th/main/sahakorn/r003.html>

ศุภโชค โอภาสะคุณ (ผู้ดำเนินรายการ). (2558, 2 มีนาคม). **ชี้ชัดจัดเต็ม ปฏิรูปประเทศไทย: ทางออกสหกรณ์...แก้ปัญหาทุจริต...?** [รายการโทรทัศน์]. กรุงเทพฯ: สถานีโทรทัศน์สปริงนิวส์

ศูนย์นวัตกรรมเพื่อสังคมและการมีส่วนร่วม. (2553). **แนวทางการขับเคลื่อนปฏิรูประบบสหกรณ์ไทย**. สืบค้น 4 พฤษภาคม 2558 จาก <http://v-reform.org/u-knowledges/%E0%B9%81%E0%B8%99%E0%B8%A7%E0%B8%97%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%82%E0%B8%B1%E0%B8%9A%E0%B9%80%E0%B8%84%E0%B8%A5%E0%B8%B7%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B8%99%E0%B8%9B%E0%B8%8F%E0%B8%B4%E0%B8%A3%E0%B8%B9%E0%B8%9B/>

สิริัมพร แสงวิเศษสิน, เนตรชนก หนูเงิน, และวรสุม คงปรีชา. (ม.ป.ป.). **EC321 การสหกรณ์ Co-operatives**. สืบค้น 6 พฤษภาคม 2558 จาก http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:2bglGiEz99oJ:mylesson.swu.ac.th/syllabus/doc_1920040331001810.doc+&cd=44&hl=th&ct=clnk&gl=th

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2558). **การปฏิรูปสหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนียน**. ใน **เอกสารประกอบการประชุมคณะกรรมการปฏิรูปเศรษฐกิจการเงินและการคลังสภาปฏิรูปแห่งชาติวาระที่ 13 การปฏิรูปการเงินฐานรากและสหกรณ์ออมทรัพย์** (น. 10-11). กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร